

1936
5550

DET NORSKE ARBEIDERPARTIS
EKSTRAORDINÆRE LANDSMØTE

2.—5. NOVEMBER 1923

TILLÆGSDAGSORDEN

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI — KRISTIANIA 1923

Partiets organisationsform.

Landsmøtet i februar besluttet at partiet snarest og om mulig inden et aar skulde omorganiseres til at bygge paa individuelt medlemskap. Først skulde der foretages prøveregistrering av partiets fagorganiserte medlemmer og samtidig igangsættes agitation for omlægningen. Efterhvert som man fik den nødvendige oversigt skulde de lokale organisationer, i forstaaelse med centralstyret, gaa til omlægning av partiet.

Registreringen.

Registreringsmateriel blev omsendt partiavdelingene i april med paalæg om at registreringen skulde være tilendebragt inden 1. juli 1923. Trods alle paatryk og trods god vilje fra de fleste foreligger imidlertid opgave bare fra følgende organisationer:

Vestfold fylkesparti, Sør-Trøndelag fylkesparti, Aust-Agder fylkesparti, Hedmark fylkesparti, Helgelands kredsparti, Hamar, Kongsberg og fra 49 fagforeninger i Kristiania. Ialt opgave fra 101 fagforening med 13 047 medlemmer.

Omorganiseringen.

I begynnelsen av mai utsendte centralstyret forslag til omorganisering av partiet.

Centralstyret var enig om at man i de mindre byer og i de bygder som er uten større industrielle virksomheter, burde bygge partiet paa lokale politiske foreninger, med et arbeiderparti i hver kommune og med saa mange arbeidsgrupper og kredsforeninger som ansees nødvendig. Arbeidsgruppene skulde dog ikke være selvstendige foreningsenheter, men staa direkte under by- eller herredspartiet.

For de større byer og industricentrer var der dissens inden centralstyret. Ikke om opbygningen i og for sig, men om hvor partirettighetene skulde ligge. Baade flertallet og mindretallet var enige om, at man i hver kommune maatte ha et lokalt arbeiderparti med saa mange kredsforeninger som man fandt hensiktssvarende. Desuten burde man søke at faa dannet grupper paa arbeidspladsene og samle disse i industrilag — saavidt mulig et lag for hver større industri. Gruppene fra de mindre industrier kunde man derimot samle i fælles lag.

Saalangt var det enighet, men meningsforskjellen gjaldt, hvorvidt disse industrilag skulde ha partirettigheter eller ikke.

Flertallet holdt paa at industrilagene burde ha fulde partirettigheter. Samtidig burde de industrielt organiserte partifæller delta i kredsforeningene i den utstrækning det var anledning til det. Men sin stemmeret i partianliggende skulde de industrielt organiserte utøve i sine industri- eller faglag.

Mindretallet indstillet paa at partirettighetene utelukkende blir tillagt de geografisk opbyggede, de lokale organisationer. Industrilagene skulde utføre bestemte partiopdrag, men ikke betragtes som regulære partienheter med partirettigheter.

Centralstyrets flertals- og mindretalsindstilling har været oversendt til behandling i partiorganisationene. Efter de rapporter som er indkommet, fordeler uttalelsene sig omtrent likelig mellem de to forslag.

Under disse omstændigheter finder landsstyret at de større byer og industricentrer maa faa anledning til *selv at vælge mellem de to alternativer*. Er det paa et sted flertal for at bygge partiet paa *baade* kredsforeninger og industrilag som partienheter, maa det være anledning til dette. Hvis det paa den anden side er flertal for at bygge partiet *utelukkende* paa rent lokale foreninger som partienheter, maa det ogsaa være anledning til det.

Centralstyret maa i begge tilfælder paase at der er tilveiebragt et forsvarlig grundlag for omorganiseringen. Der maa derfor ikke træffes nogen avgjørende beslutning før centralstyrets godkendelse er indhentet.

For de mindre byer og de bygder som er uten større industriel virksomhet er det enstemmighet saavel i landsstyret som i partiorganisationene. Efter dette skulde ogsaa landsmøtets stilling til denne side av saken være givet.

Den nærmeste opgave.

Den nærmeste opgave maa nu være at ta fat paa den praktiske gjennomførelse av omorganiseringen paa de steder, hvor forholdene tillater det, og hvor det vil styrke partiet. Forøvrig er det nødvendig at fortsætte arbeidet for at skape de bedst mulige forutsætninger for en heldig løsning av omorganiseringsspørsmålet.

I fylkespartiene Hedmark, Gudbrandsdalen, Vestopland, Vestfold, Aust-Agder, Sætedalen, Vestagder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre, Sør-Trøndelag, Ind-Trøndelag, Namdalen, Helgeland, Nordland, Senjen, Trondenes, Malangen og Finmark og bypartiene Kongsberg, Haugesund og Tromsø, er det forholdsvis faa kollektivt tilsluttede medlemmer. Paa de fleste av disse steder er det enighet om den fremtidige organisationsform, og det er derfor mulig at ta fat paa og faa gjennomført omorganiseringen av disse partier i den nærmeste fremtid.

Omorganisationen vil derimot bli vanskeligere i Buskerud, Østfold, Akershus og Telemark fylkespartier og i bypartiene Kristiania, Bergen, Trondhjem, Stavanger, Drammen og Hamar. I disse partier

er det absolut nødvendig først at faa fuldført registreringen og at fortsætte arbeidet med at lægge grundlaget for den nye organisationsform.

Under dette arbeide maa man ta hensyn til den erklæring Radek avgav paa landsstyremøtet i januar og hvor Internationalens syn paa løsningen av dette spørsmåal kommer frem. Det fremholdes her at beslutningen om omorganiseringen har til formaal at styrke partiet og at den derfor bør gjennomføres saaledes, at ikke bare en liten gruppe arbeidere forblir i partiet. «Alt efter resultatet av registreringen kan man man slutte sig til enten saken er moden til gjennomførelse av individuelt medlemsskap eller man først maa agitere videre.»

I flere av de største byer og industricentrer er organisationerne ikke modne til omlægning. Derfor maa forberedelsesarbeidet fortsættes.

Kvindenes stilling til partiet.

Et viktig led i omorganisationsarbeidet er omlægningen av kvindeforeningene. Det er nødvendig at kvinderne gjøres opmerksom paa og fortrolig med den betydning en omlægning av kvindeorganisationene kan faa for partiet. Paa steder hvor kvinderne selv indser betydningen av omlægningen bør denne foretas snarest mulig. Forøvrig maa man overalt forberede omlægningen.

Mere nødvendig end omlægningen av de bestaaende kvindeforeninger er arbeidet for opprettelse av kvindegupper i alle partiavdelinger. Beslutning herom blev fattet paa forrige landsmøte, men er paa langt nær gjennomført. Her ligger et nyt og taknemlig arbeidsfelt aapent for alle vore partiorganisationer.

Ungdomslagenes stilling til partiet.

I henhold til beslutningen paa landsmøtet i februar skal, paa de steder hvor det er baade parti- og ungdomslag, bare partiforeningen staa tilmeldt partiet. Ungdomslaget bør derimot sørge for at de medlemmer som har fylt 18 aar, og som kommunister vil delta i partiets arbeide, melder sig ind i partiforeningen.

Hvor der er ungdomslag men ikke partiforening pligter laget at søke organisert partiforening og indtil det er skjedd staa tilsluttet partiet med alle medlemmer over 18 aar, desuten de under 18 aar som ønsker at være partimedlemmer. Bare de medlemmer som er partimedlemmer har disses rettigheter og pligter.

Hvor der ikke er dannet ungdomslag pligter partiforeningen paa stedet at danne en særskilt ungdomsgruppe med tilknytning til ungdomsforbundet, indtil der er dannet lag.

I henhold til foranstaaende indbydes landsmøtet til at fatte følgende

beslutning:

1. Partiet omorganiseres paa grundlag av centralstyrets indstilling. For de større byers og industricentrers vedkommende er det anledning til at vælge mellem de to alternativer som foreslaaes av centralstyrets flertal og mindretal.

Centralstyret maa paase at omorganiseringen foregaar paa en forsvarlig maate. Før man gaar til omorganisering av et by- eller fylkesparti, maa derfor centralstyrets godkjendelse indhentes.

2. I de partier, hvor man endnu ikke kan gaa til omorganisering, maa der drives et planmæssig arbeide for at forberede overgangen fra kollektivt til individuelt medlemskap. Der maa bringes klarhet i formene for den lokale omlægning, om nødvendig foretas nyregistrering i forbindelse med en omfattende agitation for partiet, og de nye partiorganer maa søkes dannet saa overgangen kan ske uten svækkelse av partiet.

3. I alle by- og herredspartier maa der i henhold til beslutningene paa landsmøtet i februar organiseres kvindeutvalg. Paa steder, hvor der er kvindeforening, forbereder kvindeutvalget foreningens overgang til gruppe inden partiavdelingen. Hvor der ikke er kvindeforening organiserer utvalget særskilt kvindegruppe.

4. Beslutningene paa forrige landsmøte om ungdomslagene stilling til partiet maa snaarest gjennomføres.

Mindretallet:

Mindretallet finder at det er bydende nødvendig at registreringen fuldføres og reorganiseringen iverksættes saasnart som det er mulig og tilraadelig. De partiavdelinger som hittil er kommet kortest maa derfor lægge al kraft i arbeidet. Baade forut for som efter omorganiseringen fortsættes arbeidet med registreringen av parti-medlemmer.

Mindretallet foreslaar derfor istedenfor flertallets forslag til beslutning punkt 2:

Arbeidet med registreringen og omorganiseringen maa i alle partiavdelinger drives med al kraft og skal være tilendebragt inden utgangen av mars maaned 1924.

Partikontingenten.

I forbindelse med forslaget til omorganisering av partiet vedtok centralstyret efter paalæg fra sidste landsmøte følgende beslutning om partikontingenten:

1. Den ordinære kontingent til partiet erlægges maanedlig og i 5 kontingentklasser og fastsættes til:

Kontingent-klasse	Indtægt		Kontingent pr. maaned
	pr. uke indtil	pr. aar indtil	
	kr.	kr.	
1	50.00	2600.00	0.15
2	75.00	3880.00	0.30
3	100.00	5200.00	0.50
4	150.00	7500.00	1.50
5	over 150.00	over 7500.00	4.00

2. Der indføres kontingentbøker og merker.

3. Ordningen trær ikraft fra 1. januar 1924.

4. Alle partiforeninger paalægges indtil den nye ordning for kontingenten trær ikraft at indbetale en tillægskontingent som svarer til 50 øre pr. medlem og kvartal utover den ordinære kontingent. Partiforeningene staar frit med organiseringen og fastsættelsen av beløpets størrelse for hvert enkelt medlems vedkommende, dog bør man søke gjort det princip anvendelig som ligger til grund for den oprindelige indstilling vedrørende kontingentindbetalingen.

Som det fremgaar herav gaar centralstyrets beslutning ut paa at den nye kontingentordning trær ikraft 1. januar 1924.

Betingelsen for at det nye kontingentsystem kan realiseres er partiets overgang til individuelt medlemskap. Indtil saa sker maa den nuværende ordning opretholdes.

Det blir derfor nødvendig at dette spørsmal i likhet med omorganiseringen forøvrig gjennomføres efterhvert som de enkelte lokale partier foretar omorganiseringen.

Herved vil det forhold indtræ at kontingentordningen i de forskjellige fylkes-, kreds- eller bypartier kan bli noget forskjellig.

Men dette tiltrods maa spørsmalene løses ensartet.

Av hensyn til at reorganiseringen ikke kan gjennomføres over hele landet samtidig, kan man vanskelig beslutte den progressive kontingent gjennomført til landspartiet før reorganiseringen er foretat for det hele land.

Den nuværende kontingent til landspartiet bør derfor opretholdes til næste landsmøte.

Men i likhet med indeværende halvår bør der utlignes en tillægskontingent, og den bør da sættes til 25 øre pr. medlem og kvartal fra 1. januar 1924.

Det overlates til hvert enkelt fylkes-, kreds- eller byparti at avgjøre paa hvilken maate tillægskontingenten skal tilveiebringes.

I de partier hvor reorganiseringen gjennomføres vil tillægskontingenten kunde dækkes ved en progressiv kontingent til partiavdelingen.

I henhold til foranstaaende indbys landsmøtet til at fatte følgende

beslutning:

1. Den progressive kontingent gennemføres samtidig naar reorganiseringen av fylkes-, kreds- eller bypartiene er foretat paa grundlag av det forslag centralstyret tidligere har vedtat.
2. Den nuværende kontingent til landspartiet bibeholdes.
3. Der utlignes en tillægskontingent paa 25 øre pr. kvartal og medlem fra 1. januar 1924.
4. Partiavdelingen avgjør selv paa hvilken maate tillægskontingen skal tilveiebringes.

Kommunalkontoret.

Til sidste landsstyremøte forelaa følgende indstilling i anledning oprettelse av kommunalkontor.

«Paa sidste landsmøte forelaa forslag fra partiets kommuneutvalg om ansættelse av kommunalsekretær. Forslaget forelaa i to alternativer: et om oprettelse av et særskildt kontor og fastlønnnet sekretær, saaledes at utgiftene fordeltes paa herreds- og bypartierne. Det andet alternativ foreslog som en midlertidig ordning en bemyndigelse til centralstyret om at anta en fast konsulent for partiets kommunevirksomhet.

Begge forslag blev av landsmøtet oversendt centralstyret, som i møte 9. mai besluttet ikke at iverksætte nogen midlertidig ordning av kommunesekretariatet før spørsmålet om ansættelse av fastlønnnet kommunalsekretær var forelagt by-, herreds- og fylkespartierne.

Centralstyret besluttet at forelægge følgende tre spørsmål til besvarelse av by-, herreds- og fylkespartierne:

1. Er partiet enig i oprettelse av et fast kommunalkontor for partiet?
2. Er partiet enig i en ordning som den foran antydede?
3. Kan partiet være med at bære utgiftene ved kontorets drift paa den maate som foran er nævnt?

Saken blev utsendt i begyndelsen av juni maaned.

Den 20. september forelaa der svar fra 37 herredspartier, 16 bypartier og 6 fylkespartier.

Av disse har 20 herredspartier, 7 bypartier og 2 fylkespartier uttalt sig til fordel for forslaget, mens 17 herredspartier, 9 bypartier og 4 fylkespartier ikke finder at kunne anbefale det, væsentlig av økonomiske aarsaker.

Av de partier som har uttalt tilslutning til forslaget har 6 herredspartier, 3 bypartier og 2 fylkespartier erklært sig villig til at være med og bære utgiftene ved oprettelse av kontoret. Enkelte, ganske faa, antyder bestemte beløp, mens de fleste uttaler at de skal bevilge «etter øyne».

Endel av de fylkes- og bypartier som har uttalt tilslutning til forslaget, hævder imidlertid at det vil være bedst at vente med gjennomførelsen, til efter omorganiseringen av partiet.

I henhold til de indkomne besvarelser og under henvisning til partiets økonomiske forhold, foreslaar centralstyret at spørsmålet om oprettelse av kommunalkontor indtil videre stilles i bero.»

Landsstyret fattet enstemmig beslutning om at forelægge spørsmålet for landsmøtet til avgjørelse.

Som det fremgaar av foranstaaende har centralstyret tidligere uttalt sig mot at der træffes nogen foreløbig ordning med ansættelse av en delvis lønnet konsulent.

Begrundelsen herfor har dels været partiets daarlige økonomi, dels den at man har hat liten tro paa at oprettelsen av en delvis lønnet konsulentstilling vilde svare til hensigten.

Centralstyret finder derfor at man maa klare sig med den hjælp partikontoret allerede er utstyret med, og forøvrig med bistand av partifæller, indtil økonomien tillater oprettet en avdeling med helt lønnet sekretær for partiets kommunalpolitiske virksomhet.

Under henvisning til foranstaaende og sidste landsmøtes beslutning foreslaaes for landsstyret og landsmøtet at vedta:

1. Der ansættes ikke nogen delvis lønnet kommunalkonsulent.
2. Saasart partiets økonomi tillater det bemyndiges centralstyret til at ansætte en sekretær og oprette en egen avdeling ved partikontoret for partiets kommunalpolitiske virksomhet.
3. Indtil en saadan ordning kan træffes ivaretar partikontoret og kommuneutvalget partiets kommunalpolitiske interesser.

Emil Stang foreslaar:

1. Landsmøtet opretholder sin tidligere beslutning om ansættelse av en delvis lønnet kommunalkonsulent.
2. Tiltrær flertallets forslag.

Retningslinjer for partiets opplysningsarbeide.

1. Arbeiderbevægelsens opplysningsvirksomhet har til formaal at bibringe partiets medlemmer den marxistiske skolering og den forstaaelse av partiets program og taktik som er nødvendig for at partiet skal kunne lede arbeiderklassens kamp; desuten maa arbeidet ogsaa lægge an paa at gi medlemmene praktisk utdannelse til bruk i det daglige organisationsarbeide.

2. Rundt om i partiets organisationer opprettes studiecirklere. Centralkomiteen utarbeider planer for slike studiegrupper og forsyner dem med nødvendig materiale.

3. By og herredspartiene maa ta initiativet til igangssettelse av forelæsningskurser til klargjørelse av viktige politiske og økonomiske problemer og instruksjonskurser for styremedlemmene, arbeidsgrupper, kommunerepresentanter, medlemmer av agitatorskorps o. s. v. Planer og materiel for disse kurser tilstilles organisationene fra Centralkomiteen.

4. I alle byer og i alle herreder, hvor det paa nogen maate er mulig, maa aftenskoler opprettes. I de byer og herreder, hvor man ikke anser det mulig at faa skoler igang, maa der søkes dispensasjon av Centralkomiteen. Alle aftenskoler hvis budget og plan er godkjendt av Centralkomiteen, har krav paa tilskud til dækning av utgiftene.

5. Der igangssettes fortsættelseskurser med særlig sikte paa tidligere aftenskoleelever. For at opnaa tilskud fra centralkomiteen maa disse kurser omfatte mindst 60 timers undervisning. Fortsættelseskursene kan være anlagt væsentlig paa politiske emner, paa norsk og praktisk organisationsarbeide eller paa økonomiske spør-

maal. Centralkomiteen bør navnlig i byer og industricentrer lægge særlig vekt paa at faa igang bedriftsraadsskoler saaledes at disse igangsættes i samarbeide med de faglige samorganisationer med tilskud fra komiteen.

6. Hvor forholdene ligger tilrette maa det igangsættes fylkesdagskoler av fra 4—10 ukers varighet, hvortil herrredspartiene sender sine stipendiater. Fylkesdagskolene overflødiggjør selvsagt ikke aftenskolene.

Igangsættelse av fylkesdagskoler er dog særlig paakrævet i de distrikter, hvor vanskelighetene for aftenskolevirksomheten er særlig store.

Partiets korrespondanseskole er av største betydning for oplysningsarbeidet, og baade kommunegrupper, fagforeninger og ungdomslag bør for sine medlemmer abonnere paa et større eller mindre antal eksemplarer av de kurser som for dem er av særlig interesse.

Arbeiderdomstol.

I sidst avholdte landsstyremøte forelaa følgende forslag om opprettelse av partidomstol:

«Undertegnede medlemmer av centralstyret vil i anledning av suspensionen av Jeanette Olsen og K. O. Thornes henlede oppmerksomheten paa nødvendigheten av at fastsette bestemte regler for behandlingen av slike saker. I partiets love findes ingen bestemmelser av den art. I § 12 punkt 2 heter det bare, at et partimedlem, som er utvotert av sin egen partiavdeling, ikke kan optas i nogen anden partiforening uten samtykke av vedkommende samorganisationens styre. Praksis har været meget vekslende. Snart har de enkelte partiavdelinger eller partiforeninger foretat eksklusion, snart har centralstyret gjort det. Man har dog gaat ut fra, at en eksklusionsbeslutning altid kunne appelleres til høieste instans, centralstyret, landsstyret, landsmøtet eller nu Internationalen. Reglen har videre været at vedkommende partiavdeling og vedkommende medlem har faat anledning til at uttale sig før beslutningen er fattet. Ved suspensionen av Jeanette Olsen og K. O. Thornes blev imidlertid denne regel fraveget, og beslutningen blev heller ikke forøvrig fattet paa organisationsmessig betryggende maate. Da saken var til behandling i centralstyret, var der flere medlemmer som ikke engang hadde kjendskap til at saken skulde optas til behandling før formanden fremla sit forslag.

Alle maa erkjende, at det er uheldig at en suspensjon eller eksklusion foregaar paa en saadan maate, at det blir grund til at mistenke centralstyret for at ha suspendert eller ekskludert et medlem, fordi vedkommende har kritisert dem som har ledelsen i partiet. Den slags er mere end noget andet skikket til at svække respekten for partiets ledelse. Derfor bør der opprettes en særskilt domstol for behandling av slike saker, en domstol som er sammensatt med det for øie at kunne træffe sine avgjørelser efter nøie overveielse og uten persons anseelse. Denne domstol bør ikke bestaa av intellektuelle, men utelukkende av ældre medlemmer fra arbeidspladsen.

I henhold til ovenstaaende tillater vi os at fremsætte følgende forslag:

«Til behandling av spørsmål om et partimedlem har begaat brudd paa sine partiplikter, nedsættes en partidomstol paa 7 medlemmer. Landsmøtet vælger et utvalg paa 20 medlemmer, som alle skal være arbeidere paa arbeidspladsen og ha været partimedlemmer i et sammenhengende tidsrum av mindst 5 aar. Til behandling av hver sak uttrækkes ved lodtrækning foretat av

centralstyret de 7 medlemmer, som danner domstolen. Denne vælger selv sin formand og sin sekretær. Denne sidste behøver ikke at være medlem av domstolen.

Partidomstolen kan beslutte eksklusion eller suspension eller tildele vedkommende en irettesættelse eller advarsel. Beslutningene skal være ledsaget av begrundelse. Til beslutning om eksklusion eller suspension kræves mer end 4 stemmer.

Har en partiavdeling eller partiforening fattet beslutning om eksklusion, suspension eller anden disiplinærstraf, kan avgjørelsen indbringes for domstolen. Dennes avgjørelse kan indbringes for landsstyret, landsmøtet og Internationalen.»

*Olav Scheflo. Emil Stang. P. Furubotn. Kr. Kristensen.
Martin Strandli. Pontus Karlsen. Arvid Hansen. Reidar Eriksen.*

Centralstyrets flertal indstillet paa:

«Stang m. fl.s forslag utsættes til førstkomende ordinære landsmøte og optages til behandling i forbindelse med forslaget om indførelse av en ny valgmaate for landsstyrets medlemmer».

Landsstyret vedtok enstemmig følgende forslag:

«Landsstyret nedsætter en komite bestaaende av 7 medlemmer som har at utrede saken og snarlig omsende indstilling til landsstyrets medlemmer. Komiteen sammensættes av 4 flertalsfolk og 3 mindretalsfolk».

Til medlemmer av komiteen valgtes: Torp, Madsen, Rastad, Hofmo, Scheflo, Stang og Furubotn.

De forskjellige komite-medlemmers indstilling:

Emil Stang uttaler:

Det norske Arbeiderpartis love indeholder ingen bestemmelse om hvordan beslutning om eksklusion, suspension eller andre disiplinærstraffe skal fattes.

Efter partiets praksis kan saavel den enkelte forening som herreds- eller bypartiet, fylkes(kreds)partiet og centralstyret, landsstyret eller landsmøtet fatte saadan beslutning. En beslutning fattet av en underordnet partiorganisation kan indbringes for en overordnet organisation, saaledes at landsmøtet har den avgjørende myndighet i sidste instans. Efter at partiet er blit tilsluttet Den kommunistiske Internationale, vil denne ha avgjørelsen i sidste instans.

Partiorganisationer har grepet ind overfor vedkommende medlems brudd paa organisationsmessige forpligtelser av egen drift, uten at nogen organisation eller person har hat ret eller pligt til at optræ som paatalemyndighet. Paa den anden side er det klart, at enhver partiorganisation saavel som ethvert partimedlem kan paakalde oppmerksomheten hvis et partimedlems forhold antages at burde medføre organisationsmessige forholdsregler.

Ved spørsmål om appel til overordnet organisation, har man visstnok gaat ut fra at enhver organisation og ethvert partimedlem, som har interesse i sakens utfald, har adgang til at indanke den. Dette gjælder i første række anklagede, hvis avgjørelsen gaar ham imot. Det maa ogsaa gjælde anklageren, hvor nogen har optraadt som saadan.

Den underordnede partiorganisation, hvis avgjørelse er omgjort av en overordnet organisation, maa ha ret til at bringe saken videre hvis dertil er anledning. Minoriteten i en partiorganisation maa ogsaa ha ret til at anke over flertallets beslutning. Beslutning om eksklusion eller suspension har været fattet dels av styret, dels av repræsentantskapet, dels paa almindelig medlemsmøte indenfor organisationen. Man har antat at medlemsmøtet eller repræsentantskapet har den avgjørende myndighet i tilfælde av at styrebeslutning appelleres.

Det er vistnok ikke grund til at fastsætte særlige regler for disse forhold i forbindelse med forslaget om oprettelse av en partidomstol. Det kan ikke være nødvendig i den anledning at skrive en hel proceslov for partiet. Det viktigste er at man lager en domstol som saavidt mulig upartisk kan avgjøre foreliggende saker, efter at alle i saken interesserte parter har faat anledning til at uttale sig.

Partidomstolen, saaledes som den er foreslaat, kommer dog forsaavidt til at indta en særstilling, som den forutsættes organisert for hver enkelt sak og altsaa ikke paa samme maate som et styre sitter sammen permanent. Den kan derfor ikke ta initiativet til at gripe ind overfor et partimedlems forhold, men kan kun træ i virksomhet hvis en organisation eller et partimedlem paakalder dens opmerksomhet. Der maa derfor i tilfælde indsendes enten en klage over et partimedlem eller en anke over en organisationsmæssig beslutning for at domstolen overhodet skal træ i virksomhet. Denne klage eller anke maa sendes centralstyret, som derefter sørger for ved lodtrækning at utta de 7 partimedlemmer som skal avgjøre saken og sammenkalder disse til konstituerende møte, hvorefter dokumentene oversendes den valgte formand. Det er klart at centralstyret selv kan ta initiativet til at reise en sak for partidomstolen, selv om ingen klage eller ankebegjæring er indkommet til centralstyret. Derimot bør centralstyret ikke ha adgang til at stanse en klage eller ankebegjæring. En ankebegjæring maa under enhver omstændighet lede til nedsættelse av partidomstolen. En klage maa derimot centralstyret kunde sende til vedkommende underordnede partiorganisation til avgjørelse i første instans. I almindelighet bør enhver disiplinærstraf mot et partimedlem først avgjøres i vedkommende forening eller i ethvertfald i by- eller herredspartiets styre forinden den bringes videre. Nogen fast regel herom er det dog vanskelig at lave.

Jeg finder det tidligere fremlagte forslag tilstrækkelig, men det bør kanskje som et nyt led i forslaget tilføies regler om hvordan en sak indbringes for partidomstolen.

Jeg foreslaar følgende tilføielse: «Partidomstolen trær i virksomhet hvis en organisationsmæssig fattet beslutning om eksklusion, suspension eller anden disiplinærstraf indankes for den, eller hvis klage over et partimedlems forhold indbringes for den. Anken eller klagen indsendes til centralstyret. Anke over en beslutning fattet av et fylkes- (herreds-)parti eller et byparti som ikke er tilsluttet fylkesparti, blir altid at oversende partidomstolen til avgjørelse. Ellers avgjør centralstyret om en anke eller en klage skal fore-

lægges partidomstolen eller oversendes en underordnet instans til behandling, forinden den indbringes for partidomstolen. Centralstyret kan selv beslutte at klage til partidomstolen eller anke over en falden beslutning, men kan ikke stanse en klage eller en anke som er indkommet til centralstyret. Centralstyret sørger i hvert enkelt tilfælde for at partidomstolen konstitueres.»

Alfred Madsen uttaler:

Det indebærer selvsagt visse farer at gaa til nedsættelse av en slik partidomstol som mindretallet har foreslaat. Der skapes en myndighet ved siden av, og i disiplinærspørsmål over partiets centralstyret. En myndighet som har ret til at omstøte beslutninger som centralstyret har truffet. En slik ordning kan føre til at partiledelsens autoritet svækkes, og hvis partiledelsen i enkelte spørsmål faar domstolen mot sig vil det kunne føre til at partiledelsen blir svak og usikker i sine avgjørelser, samt føre til uklarhet og usikkerhet inden partiet. Oprettelse av en partidomstol ved siden av og over centralstyret betyr indførelse av magtfordeling, og betyr oprettelse av to centralmyndigheter inden partiet. Hvordan dette føderative system for partiledelse kan harmonere med den strengeste centralisme som mindretallet tidligere har hævdet, er noget uklart.

Tanken om oprettelse av en slik partidomstol, bestaaende av partimedlemmer fra arbeidsplassen har dog faat adskillig tilslutning inden partiorganisationene. Jeg finder ogsaa at kunne se bort fra de mere teoretiske indvendinger som kan reises, og vil med endel forandringer anbefale, at landsstyret godtar det fremsatte forslag som en *forsøksvis* ordning indtil partiets neste landsmøte. Paa et nyt og vanskelig omraade som dette, kan det være nyttig at vinde en del erfaringer, før en ordning blir fastslaat som endelig og permanent. Det mulig at forslaget i praksis vil virke godt. Men naar jeg anbefaler det or det ikke paa mindretallets præmisser, men fordi tanken i det er i overensstemmelse med partiets traditioner.

I henhold hertil vil jeg foreslaa følgende:

Landsmøtet vælger et utvalg paa 20 medlemmer som alle skal være arbeidere paa arbeidsplassen og ha været partimedlemmer i et sammenhengende tidsrum av minst 5 aar.

Til behandling av hver sak uttrækkes ved lodtrækning foretat av centralstyret de syv medlemmer som danner domstolen. Denne vælger selv sin formand og sin sekretær. Denne sidste behøver ikke at være medlem av domstolen.

Partidomstolen skal behandle spørsmålet om et partimedlem har begaaet brud paa sine partiplikter. Domstolen kan beslutte eksklusion eller suspension. Til beslutning utkræves minst 4 stemmer. Beslutningerne skal være ledsaget av begrundelse.

Har en partiinstans fattet beslutning om suspension eller eksklusion kan avgjørelsen indbringes for domstolen. Dens avgjørelse kan appelleres til landsstyret, landsmøtet og Internationalen.

Landstyret tiltraadte tanken om oprettelse av partidomstol med 16 mot 12 stemmer og valgte en redaktionskomité paa tre medlemmer som fremla følgende forslag, som altsaa blir landsstyrets indstilling:

Landsmøtet vælger et utvalg paa 20 medlemmer som alle skal være arbeidere paa arbeidspladsen og ha været partimedlemmer i et sammenhengende tidsrum av mindst 5 aar.

Til behandling av hver sak uttrækkes ved lodtrækning foretat av centralstyret de 7 medlemmer som danner domstolen. Denne vælger selv sin formand og sin sekretær. Denne sidste behøver ikke at være medlem av domstolen.

Partidomstolen skal behandle spørsmålet om et partimedlem har begaaet brud paa sine partiplikter. Domstolen kan beslutte eksklusion eller suspension. Til beslutning utkræves mindst 4 stemmer. Beslutningerne skal være ledsaget av begrundelse.

Har en partiinstans fattet beslutning om suspension eller eksklusion kan avgjørelsen indbringes for domstolen. Dens avgjørelse kan appelleres til landsstyret, landsmøtet og Internationalen.

Partidomstolen trær i virksomhet hvis en organisationsmæssig fattet beslutning om eksklusion eller suspension indankes for den (eller hvis klage over et partimedlems forhold indbringes for den). Anken eller klagen indsendes til centralstyret. Anke over en beslutning fattet av et fylkes- (herreds-) parti eller et byparti som ikke er tilsluttet fylkesparti, blir altid at oversende partidomstolen til avgjørelse. Ellers avgjør centralstyret om en anke eller en klage skal forelægges partidomstolen eller oversendes en underordnet instans til behandling. Centralstyret kan selv beslutte at klage til partidomstolen eller anke over en falden beslutning. Centralstyret sørger i hvert enkelt tilfælde for at partidomstolen konstitueres.*

Landsstyrets mindretal uttaler:

De forseelser som kan føre til suspension, eksklusion eller anden disiplinærstraf, er av to slags. Dels kan det gjælde slike personlige ting som fyld, uorden i pengesaker el. l., og om denslags ting vil det i virkeligheten sjelden eller aldrig raade nogen uenighet; det er helt overflødig at oprette nogen særlig domstol for slikt.

Den andre gruppen av forseelser er de, som har et politisk tilsnit, og det er av hensyn til dem, domstolen foreslaaes opprettet. Princielt er derimot at indvende at det betyr en mægtig svækkelse av den politiske ledelse i partiet. Centralstyret og landsstyret er valgt som partiets øverste politiske tillidsmænd, og hvis man berøver centralstyret enhver adgang til disiplinær optræden, vil dets stilling i akutte situationer kunne bli særdeles vanskelig.

Ikke mindre tungt veier de praktiske hensyn. Domstolen foreslaaes opprettet under en sterk fraktionsstrid i partiet, og det er en given sak at de arbeidere som blir valgt til medlemmer av den, vil være tilhengere av en bestemt fraktion. Ogsaa domstolens avgjørelser vil derfor uvægerlig være præget av en fraktions syn; den ene-

ste forskjell fra den nuværende ordning være at de paa grund av lodtrækningssystemet vil kunne bli forskjelligartet fra gang til gang.

Det er videre værd at peke paa at opprettelsen av en slik domstol sikkert vil friste til at indbringe for den et utal av smaa saker, som burde været ordnet i mindelighet. Den vil befordre proceslyst og rethaveri, og vi vil risikere at faa en daarlig kopi av det borgerlige retsvæsen.

Det naturlige og regelmæssige er at initiativet til en disiplinærstraf blir tat av den partiavdeling, vedkommende tilhører, og at centralstyret altsaa bare vil bli en appellinstans. Bare i rent ekstraordinære tilfælder og under særlig tilspissede situationer i partiet bør centralstyret paa egen haand gripe ind med suspensioner eller eksklusioner. Det er den praksis som hittil altid har været fulgt og som ogsaa vil bli fulgt i fremtiden.

Paa grund av den interesse som saken synes at ha vakt i enkelte deler av partiet, finder vi imidlertid at den kan fortjene at diskuteres nærmere, og vi fraraader derfor bare at den vedtas nu. Forutsætningen maa da være at den kommer frem paa næste landsmøte i forbindelse med en revision av partiets lover.